Verkiezingen 2024

Voor de Europese verkiezingen is Vlaanderen één grote kieskring. Alle partijen hebben kandidaten die overal kunnen verkozen worden.

Voor de Vlaamse en federale verkiezingen zijn er zes kieskringen (de vijf provincies en Brussel). Limburg kan bv. 12 kandidaten leveren om in de Kamer te zetelen, en 16 kandidaten voor het Vlaams Parlement. Er zijn respectievelijk zeven federale opvolgers en 16 Vlaamse opvolgers die aan zet komen als de effectieven om een of andere reden afhaken.

Elk van de zeven partijen die in Limburg opkomen hebben een lijst met 19 namen voor de Kamer en 32 namen voor het Vlaams Parlement. Op deze partijlijsten staan evenveel mannen als vrouwen.

Voor het Vlaams Parlement haalt het Vlaams Belang 22,8% van de stemmen, dit is +4,3% tegenover vijf jaar geleden. N-VA blijft de grootste partij met 24% (-0,8%). Dan volgen Vooruit met 13,1% (+3,6%), CD&V met 13,1% (-2,3%), PVDA met 8,3% (+3%), Open VLD met 8,3% (-4,9%) en Groen met 7,2% (-2,9%).

Van de partijen die de vorige federale VIVALDI-regering vormden (2019-2024) wordt Open VLD het felst afgestraft door de kiezer. Vooruit wint dankzij het Conner Rousseau-effect, N-VA houdt vooral stand dankzij voorzitter Bart De Wever.

Vrij vlug starten de onderhandelingen tussen N-VA, CD&V en Vooruit.

Voor de Kamer (=Federaal parlement) is ook N-VA de grootste partij met 17,4% (+1,4%), dan volgen

- Vlaams Belang met 14,5% (+2,5%)
- MR met 9,6% (+2%)
- PVDA-PTB met 9,6 % (+1%)
- Vooruit met 8,4% (+1,7%)
- CD&V met 8,4% (-0,5%)
- PS met 7,2% (-2,2%)
- Les Engagés met 6,5% (+2,8%)
- Open VLD met 5,6% (-2,9%)
- Groen met 4,7% (-1,4%)
- Ecolo met 2,8% (-3,3%)

In Wallonië wordt de PS afgestraft en wordt MR de grootste partij, ook Les Engagés (vroegere CDH) rukt op. In Vlaanderen zijn terug N-VA en Vlaams Belang de grootste partijen.

Bart De Wever start als informateur en preformateur de onderhandelingen tussen N-VA, CD&V, Vooruit, MR en Les Engagés. Na een moeilijke opstartperiode worden de gesprekken even onderbroken om voorrang te geven aan de gemeenteraadsverkiezingen.

Op 13 oktober dat jaar volgen er nog gemeenteraadsverkiezingen en verkiezingen voor de provincieraad. Deze verkiezingen zijn om de zes jaar georganiseerd, tegenover vijf jaar voor de Vlaamse, federale en Europese verkiezingen, maar vallen dit jaar allemaal samen. Per gemeente kan een nieuwe gemeenteraad verkozen worden, en kunnen kandidaten voor de provincieraad gekozen worden. De grootste partij krijgt gedurende twee weken het initiatiefrecht om een coalitie te smeden. De kandidaat met de meeste voorkeurstemmen op de lijst van de grootste partij wordt automatisch burgemeester.

De Vlaamse coalitie

Matthias Diependaele (N-VA) wordt de nieuwe Vlaamse minister-president en volgt daarmee zijn partijgenoot Jan Jambon op. In de vorige regering was hij minister van Begroting en Wonen.[1]

Melissa Depraetere (Vooruit) wordt vice-premier en krijgt verder Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd als bevoegdheden. Zij was een tijdje voorzitter van Vooruit.

Ben Weyts (N-VA) wordt ook vice-premier, en heeft Begroting en Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn als bevoegdheid. In de vorige regering was Onderwijs zijn bevoegdheid.

Hilde Crevits (CD&V) is de derde vice-premier met Binnenlands Bestuur, Integratie en Inburgering als bevoegdheid. Zij is regeringslid sinds 2007 op verschillende domeinen.

De overige ministers zijn Caroline Gennez (Vooruit) met Welzijn, Cultuur, Armoede en Gelijke Kansen, Zuhal Demir (N-VA) met Onderwijs, Justitie en Werk, Annick De Ridder (N-VA) met Mobiliteit, Openbare werken, Sport, Cieltje Van Achter (N-VA) met Brussel en Media, Jo Brouns (CD&V) met Omgeving en Landbouw.

Caroline Gennez is nog partijvoorzitter geweest en was in de vorige federale regering minister van Ontwikkelingssamenwerking, Zuhal Demir had voorheen Omgeving, Annick De Ridder en Cieltje Van Achter zijn nieuw, Jo Brouns was voorheen minister van Landbouw.

Stemmenkanon was Hilde Crevits (77.533 stemmen), gevolgd door Zuhal Demir (65.793 stemmen) en Melissa Depraetere (63.917 stemmen).

Enkele opvallende punten in het regeerakkoord:

- Er moet tegen 2027 een begrotingsevenwicht zijn.
- Er komen 10.000 extra plaatsen in de kinderopvang zonder evenwel extra ingrepen om het aantal kinderen per begeleider te verminderen.[2]
- In het onderwijs gaan invulboeken op de schop, smartphones worden verboden in het lager onderwijs, startende leerkrachten worden beter begeleid (4 dagen lesgeven en 1 dag betaalde begeleiding, de pedagogische studiedagen worden afgeschaft).
- Registratierechten bij aankoop van een woning dalen van 3 naar 2%.
- Tot nog toe kregen al 1 miljoen Vlamingen met een loon tot 3.100 bruto, in december een eenmalig bedrag van maximaal 700 euro op hun rekening als lastenverlaging. Deze jobbonus wordt afgeschaft, er wordt naar de federale regering gekeken die een fiscale hervorming voorbereidt. [3]
- De provincies blijven behouden.
- De renovatieplicht bij aankoop van woningen met een lagere EPC-code wordt versoepeld.
- Anderstalige ouders moeten Nederlandse les volgen. Scholen kunnen op vrijwillige basis schoolmaaltijden aanbieden. In het Gemeenschapsonderwijs komt er een vak interlevensbeschouwelijke dialoog (i.p.v. een leerkracht per godsdienst), duimpjes en smileys worden als evaluatiecriterium verboden.
- Werkenden krijgen voorrang bij sociale woningen.
- Voor nieuwe elektrische wagens wordt er voortaan een verkeersbelasting gevraagd.

[1] Het Nieuwsblad, 30.9.2024.
[2] Het Nieuwsblad, 30.9.2024.
[3] Het Nieuwsblad, 25.9.2024.

- Er komt een nieuw stikstofbeleid na 2030. Boeren krijgen een voorkooprecht in agrarisch gebied, natuurorganisaties in natuurgebied.
- Voor de ouderenzorg is er 300 miljoen extra voorzien.
- Moeders kunnen onder toezicht geplaatst worden wanneer hun gedrag tijdens de zwangerschap een risico vormt.
- De erfbelasting daalt gevoelig voor partners, kinderen, broers en zussen.

De besparingen[4] komen vooral van de Vlaamse overheid zelf die 1 miljard wegknipt , o.a. door werkingsmiddelen niet helemaal te indexeren. Het schrappen van de jobbonus levert 240 miljoen op. De dienstencheques worden verhoogd met 1 euro wat een bedrag van 267 miljoen opbrengt. De invoering van een wegenvignet voor buitenlanders brengt 130 miljoen op, de extra wegentaks voor elektrische wagens 140 miljoen. O.a. minder leraars godsdienst zou deel uitmaken van 332 miljoen extra in het onderwijs,…

Investeringen gaan naar de kinderopvang, ouderenzorg, jeugdhulp en naar personen met een handicap (Warm Vlaanderen, 1073 miljoen euro), 716 miljoen voor het onderwijs (Welvarend Vlaanderen), extra investeringen voor infrastructuurwerken, De Lijn, onderzoek en ontwikkeling (656 miljoen), minder belastingen (540 miljoen),…[5]

De nieuwe colleges van burgemeester en schepenen

We overlopen hier enkele steden en gemeenten met respectievelijk de zetelverdeling, de gevormde coalitie en de naam van de (bekende) burgemeester. [6] Voor de eerste keer is er geen stemplicht, de opkomst bedraagt ongeveer 63%. De grootste partij krijgt gedurende twee weken het initiatiefrecht om een coalitie te maken, anders komt de tweede grootste partij aan zet.

CD&V is in 137 van de 285 steden en gemeenten de grootste partij geworden. De lokale historische verankering blijft nog altijd zijn effect hebben.

In de nieuwe fusiegemeente Merelbeke-Melle (28.413 kiezers) haalt Blauw 9 zetels, CD&V 8 zetels, Groen 6 zetels, N-VA 5 zetels,… op een totaal van 33 zetels. Er komt een coalitie tussen Blauw, N-VA en CD&V (samen 22 zetels). Burgemeester wordt daar Egbert Lachaert, de vroegere Open-VLD-voorzitter die de meeste stemmen had gehaald bij de liberale lijst Blauw.[7]

In Tienen (26.817 kiezers) is de grote overwinnaar Durf met 13 zetels, CD&V/TienenVRT! haalt er 7, Tienen Anders 5, N-VAPlus 3 op een totaal van 33 zetels. Tienen Anders was een kartel tussen socialisten, christendemocraten en liberalen. De nieuwe coalitie tussen Durf, Tienen Anders en N-VAPlus wordt verrassend geleid door professor Jonathan Holslag (Durf, °Sint-Niklaas), bekend van TV, die de nieuwe burgemeester wordt.

In Leuven (67.910 kiezers) is de grote overwinnaar Vooruit met 23 zetels, gevolgd door N-VA met 10 zetels en CD&V met 7 zetels,… op een totaal van 47 zetels. Mohamed Ridouani (Vooruit) haalt de

[4] Over vijf jaar tijd zijn er ongeveer 10 miljard besparingen en inkomsten begroot. Per deelrubriek worden er cijfers voor elk begrotingsjaar gegeven. Deze zijn in het eerste jaar het laagst en nemen dan toe de volgende jaren. We geven hier de cijfers voor 2029. Het Nieuwsblad, 1.10.2024.
[5] De investeringen over vijf jaar worden geraamd op ongeveer 12 miljard euro. Ook hier spreken we van de deelcijfers voor het laatste jaar.
[6] Voor de gemeenten van het Waasland, Meetjesland, Pajottenland en Oost-Hageland: zie de bijdragen Notities.
[7] Het Nieuwsblad, 14.10.2024.

meeste voorkeursstemmen: 13.483 (of een penetratiegraad van ongeveer 31%).[8] Zelfs zijn voorganger Louis Tobback haalde nooit een dergelijke score. Hij wordt burgemeester van een coalitie tussen Vooruit, CD&V en Groen.

In Aarschot (24.698 kiezers) halen Iedereen Aarschot 12 zetels, CD&V 9 zetels, N-VA en Vlaams Belang elk 4 zetels, … op een totaal van 31 zetels. Iedereen Aarschot is een liberaal-socialistische ploeg. Bij deze grootste partij haalt Gwendolyn Rutten (ex-Vlaams minister en ex-partijvoorzitter) 2487 stemmen (ongeveer penetratiegraad van 16%). Zij wordt burgemeester van een coalitie tussen Iedereen Aarschot en NV-A.

In Antwerpen[9] (328.894 kiezers) is de zetelverdeling (totaal 55 zetels) als volgt: N-VA 23, PVDA 12, Vooruit 7, Vlaams Belang en Groen elk 6,… Opvallend is de goede score van PVDA met de jonge Jos D'Haese en van Patrick Jansens (Vooruit) die zijn herintrede in de politiek doet. Hij was burgemeester tot 2012. Bart De Wever is het stemmenkanon van N-VA. Hij wordt burgemeester van een coalitie tussen N-VA en Vooruit.

In Mechelen (62.076 kiezers) zijn het Voor Mechelen (19 zetels), N-VA (9 zetels), Vooruit (5 zetels), … die de stemmen verdelen op een totaal van 43 zetels. Bart Somers (ex-Vlaams minister) wordt met zijn partij wel de grootste, maar heeft geen absolute meerderheid meer. Hij wordt burgemeester (6.795 stemmen) met een coalitie van Voor Mechelen en Vooruit.

In Brakel (12.026 kiezers) halen Open VLD (13 zetels), Broakel 2.0 (6 zetels) en Vlaams Belang (4 zetels) de meeste stemmen (totaal 25 zetels). Premier Alexander De Croo verliest in zijn thuisbasis maar zijn partij Open VLD behaalt nog net de absolute meerderheid. Hij wordt burgemeester van een coalitie tussen Open VLD en Broakel2.0.

In Gent (53 zetels 183.744 kiezers) is de verdeling als volgt: Voor Gent (19), Groen (14), N-VA (10), CD&V (4). Voor Gent is een coalitie tussen Open VLD en Vooruit. Boegbeelden van Voor Gent zijn Matthias De Clercq (14.114 voorkeurstemmen, ongeveer penetratiegraad van 12%) en Freya Van den Bossche. Binnen Voor Gent halen de socialisten meer zetels dan de liberalen. Er wordt gekozen voor een bestuurscoalitie tussen Voor Gent en N-VA met Matthias De Clercq als burgemeester.

In Ninove (35 zetels, 30.401 kiezers) worden het Forza Ninove (18), Positief Ninove (11) en Vooruit-Groen (5) die de meeste stemmen halen. Guy D'Haeseleer haalt met Forza Ninove de meeste voorkeursstemmen en een absolute meerderheid. Zijn partij maakt deel uit van Vlaams Belang. D'Haeseleer wordt burgemeester met enkel zijn partij in het bestuur.

In Knokke-Heist (31 zetels, 26.400 kiezers) is de verdeling als volgt: Inzicht:N-VA&CD&V (12), Ja!(Piet De Groote) en Gemeentebelangen (elk 9). De partij van wijlen burgemeester Lippens (Gemeentebelangen) verliest dus de verkiezingen. De nieuwe burgemeester is Cathy Koudyser (2660 stemmen) en zal besturen met een coalitie tussen Inzicht en JA!.

In Kortrijk (41 zetels, 58.013 kiezers) is het TeamBurgemStadslijst (18 zetels), N-VA (8), Vooruit (7) en Vlaams Belang (6) die vooraan eindigen. Ex-burgemeester en ex-minister Vincent Van Quickenborne verliest fors van burgemeester Ruth Vandenberghe (TeamBurgemStadslijst) die op dezelfde lijst staat. Deze laatste was waarnemend burgemeester voor Van Quickenborne toen hij minister werd.

[8] Penetratiegraad geeft een idee van de populariteit en is de verhouding van het aantal voorkeurstemmen en het aantal kiezers die hun stem hebben uitgebracht (dus rekening houdende met een opkomst van ongeveer 63%).

[9] Nieuwe fusie met het kleine Borsbeek, waardoor ze net de grootste Vlaamse gemeente (in oppervlakte) blijven, de nieuwe gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht is de tweede grootste.

In Middelkerke (25 zetels, 16.889 kiezers) wordt het Lijst Dedecker (12 zetels), Respect (11 zetels) die het best scoren. Vlaams Belang en N-VA halen er elk 1 zetel. Respect is een lokale lijst van Open VLD, CD&V en Groen. Jean-Marie De Decker wordt burgemeester met een coalitie van zijn partij met N-VA.

In Sint-Truiden (35 zetels, 32.195 kiezers) halen volgende partijen de meeste stemmen: Vooruit (8 zetels), CD&V Team Ingrid (7), Vlaams Belang (7), WOW (5), N-VA en Open VLD (elk 4). Ludwig Vandenhove haalt met Vooruit 2855 stemmen (penetratiegraad van ongeveer 14%). Hij verslaat daarmee burgemeester Ingrid Kempeneers en haar partij CD&V. De nieuwe coalitie van Vooruit, Open VLD, N-VA en WOW wordt geleid door Ludwig Vandenhove.

In de nieuwe fusiegemeente Hasselt (met Kortessem) (samen 43 zetels, 68.800 kiezers) kiest men voor N-VA/Open VLD (13 zetels), CD&V (11), Vooruit (8), Vlaams Belang (5), Groen Hasselt (4),… Steven Van de Put, de vorige burgemeester, haalt met de grootste lijst en 4511 stemmen een penetratiegraad van ongeveer 10%). Steven Vandeput wordt burgemeester van een coalitie tussen N-VA/Open VLD, CD&V en Vooruit.

In Genk (39 zetels, 48.494 kiezers) tenslotte worden het CD&V Genk (19 zetels), N-VA (13), Vooruit-Groen (3), PVDA en Vlaams Belang (elk 2). Burgemeester Wim Dries haalt met zijn partij CD&V de meeste stemmen. Hij behaalde ook 10.378 voorkeurstemmen (=ongeveer penetratiegraad van 34%) en wordt burgemeester van een coalitie tussen CD&V en Vooruit-Groen.

In Oostende wordt burgemeester en ex-minister Bart Tommelein met zijn partij niet de grootste, hij verlaat de politiek. John Crombez, ex-voorzitter van SPA, krijgt met zijn partij de meeste stemmen.

Kersvers Vlaams minister Melissa Depraetere wordt met haar kartellijst niet de grootste in Harelbeke. Dat geldt ook voor minister-president Matthias Diependaele in Zottegem. Theo Francken (NV-A) wordt wel de grootste stemmentrekker in Lubbeek.

Vlaams minister Jo Brouns wint in Kinrooi, federaal minister Annelies Verlinden haalt het met CD&V niet in Schoten.

Marc Van Stappen, oktober 2024, www.stap-brug.be